

Examen VMBO-GL en TL

2022

tijdvak 3
dinsdag 5 juli
13.30 - 15.30 uur

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 45 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

HISTORISCH OVERZICHT EN STAATSINRICHTING VANAF 1848

Nederland (1848-1914)

- 1p 1 Koning Willem II was lange tijd tegen een nieuwe grondwet die ervoor zou zorgen dat burgers meer politieke invloed kregen. Toch gaf de koning in 1848 aan Thorbecke de opdracht om een nieuwe grondwet te schrijven.

Waardoor veranderde koning Willem II van gedachten?

- A Er vonden revoluties plaats in de koloniën van Nederland.
- B Er vonden revoluties plaats in een aantal Europese landen.
- C Lenin leidde een revolutie in Rusland.
- D Troelstra leidde een revolutie in Nederland.

Gebruik bron 1.

- 1p 2 Bij welke verkiezingen hoort de bron?
- A bij indirecte verkiezingen op lokaal niveau
  - B bij indirecte verkiezingen op provinciaal niveau
  - C bij rechtstreekse verkiezingen op lokaal niveau
  - D bij rechtstreekse verkiezingen op provinciaal niveau

Gebruik bron 2.

- 1p 3 Het Kamerlid stelt voor om gebruik te maken van een recht van de Tweede Kamer.
→ Welk recht wordt bedoeld?

- 2p 4 Hieronder staan drie omschrijvingen van belangrijke personen rond 1900:
- 1 Hij werd de leider van de 'kleine luyden' genoemd, de man die de emancipatie van eenvoudige gelovigen op gang bracht.
  - 2 Zij was voorvechtster van het vrouwenkiesrecht. Bij de indiening van het wetsvoorstel voor vrouwenkiesrecht werd voorgesteld om de wet naar haar te noemen.
  - 3 Hij was de eerste katholieke geestelijke die Tweede Kamerlid werd. Na zijn politieke loopbaan vertrok hij naar Rome. Daar is hij begraven op een katholiek kerkhof.

→ Geef per omschrijving aan over welk belangrijk persoon het gaat.

Doe het zo:

Bij 1 hoort ... (noem de naam).
(enzovoort tot en met 3)

Gebruik bron 3.

- 2p 5 De tekenaar wil met de spotprent een politieke boodschap duidelijk maken.
- Bij welke politieke stroming past de boodschap: **feminisme**, **liberalisme** of **socialisme**?
  - Geef aan waaruit blijkt dat het om die politieke stroming gaat. Doe dit met behulp van een onderdeel uit de bron.
- Doe het zo:*
politieke stroming: ... (kies uit: feminisme / liberalisme / socialisme)
De politieke stroming blijkt uit ... (noem onderdeel van de bron).

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

- 1p 6 Om een tweefronten-oorlog te voorkomen, bedachten de Duitsers een aanvalsplan om Frankrijk zo snel mogelijk te verslaan. Wat is de naam van dit aanvalsplan?
- A Dawesplan
  - B Marshallplan
  - C Vijfjarenplan
  - D Von Schlieffenplan
- 2p 7 Hieronder staan vijf gebeurtenissen uit de periode 1914-1918:
- 1 De Verenigde Staten gaan meedoen aan de Eerste Wereldoorlog.
  - 2 Duitsland begint een onbeperkte duikbotenoorlog.
  - 3 Er komt een grote stroom Belgische vluchtelingen naar Nederland.
  - 4 Frankrijk en Duitsland ondertekenen de wapenstilstand.
  - 5 In Sarajevo wordt de Oostenrijkse troonopvolger bij een aanslag gedood.
- Zet de gebeurtenissen in de juiste volgorde, van vroeger naar later.
Doe het zo:
Eerst ..., dan ..., daarna ..., vervolgens ... en ten slotte ... (vul nummers in).
- Gebruik bron 4.*
- 2p 8 Welke **twee** onderdelen zijn in de nieuwe Grondwet van 1917 voor het eerst opgenomen? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 5.

- 1p 9 Het bord is gemaakt om mensen te herinneren aan een kenmerk van het dagelijks leven in Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog. Welk kenmerk wordt bedoeld?
- A gelijkschakeling
  - B mobilisatie
  - C neutraliteit
  - D schaarste

Door de tijd heen

Gebruik bron 6.

- 1p 10 De tekening kan gebruikt worden om een historisch verschijnsel uit de eerste helft van de twintigste eeuw in Nederland uit te leggen.
→ Welk verschijnsel wordt bedoeld?

Het Interbellum (1918-1939)

Gebruik bron 7.

- 1p 11 De tekening gaat over de Volkenbond. Welke omschrijving past bij de bron?
De Volkenbond gaat
- A een succes worden, omdat de Verenigde Staten deelnemen.
  - B een succes worden, omdat Duitsland deelneemt.
  - C mislukken, omdat de Verenigde Staten niet deelnemen.
  - D mislukken, omdat Duitsland niet deelneemt.
- 2p 12 Een bewering over de Franse bezetting van het Ruhrgebied: de bezetting van het Ruhrgebied kwam door twee strafbepalingen uit het Verdrag van Versailles, namelijk **herstelbetalingen** en **demilitarisatie**.
→ Geef een argument waaruit blijkt dat de bewering juist is.
Doe dit door:
- eerst aan te geven dat de herstelbetalingen een **oorzaak** waren van de Franse bezetting,
  - en vervolgens aan te geven dat de demilitarisatie de bezetting makkelijker maakte.

Gebruik bron 8.

- 2p 13 Stel: je doet onderzoek naar de werking van de planeconomie in de Sovjet-Unie en je vindt deze bron.
→ Geef eerst een argument waaruit blijkt dat de bron **bruikbaar** is voor je onderzoek.
→ Geef daarna een argument waaruit blijkt dat de bron **niet zo betrouwbaar** is voor je onderzoek.

Gebruik bron 9.

- 2p 14 Duitsland werd tussen 1900 en 1945 op verschillende manieren geregeerd. Zo is Duitsland in die tijd een **keizerrijk**, een **democratie** en een **dictatuur** geweest.

→ Welke regeringsvorm hoort bij Duitsland in onderdeel 1 en welke in onderdeel 2? Licht je antwoord toe met behulp van de bron.

Doe het zo:

Regeringsvorm bij onderdeel 1 is: ... (kies uit: keizerrijk / democratie / dictatuur), want ... (licht je antwoord toe met behulp van de bron).

Regeringsvorm bij onderdeel 2 is: ... (kies uit: keizerrijk / democratie / dictatuur), want ... (licht je antwoord toe met behulp van de bron).

- 1p 15 Rond 1900 werd in Berlijn het Rijkskanselier-plein aangelegd. In de loop van 1933 werd de naam van dit plein veranderd in het Adolf Hitlerplein.

→ Naar aanleiding van welke gebeurtenis is de naam van dit plein veranderd?

- 1p 16 Duitsland en de Sovjet-Unie waren tussen 1935 en 1945 allebei een totalitaire staat met veel gemeenschappelijke kenmerken. Maar er waren ook economische en ideologische verschillen tussen beide totalitaire staten.

→ Noem één economisch **of** één ideologisch verschil tussen beide staten.

Doe het zo:

In Duitsland ..., terwijl in de Sovjet-Unie ... (noem een verschil).

Gebruik bron 10.

- 2p 17 Hieronder staan vijf begrippen:

- 1 collectivisatie
- 2 planeconomie
- 3 showprocessen
- 4 strafkampen
- 5 zuiveringen

→ Welke **twee** begrippen zijn te herkennen in de bron? Schrijf alleen de nummers op.

- 2p 18 Een bewering:

Door de economische crisis kreeg de NSB meer aanhang. Dat vormde een steeds grotere bedreiging voor de Nederlandse democratie.

→ Toon aan dat de bewering juist is.

Doe dit door:

- eerst aan te geven waarom de **economische crisis** een oorzaak was van de toename van de aanhang van de NSB,
- en vervolgens een argument te geven waarom **een steeds grotere aanhang van de NSB** een bedreiging vormde voor de democratie.

Gebruik bron 11.

- 1p 19 Naar aanleiding van welke gebeurtenis is deze briefkaart gemaakt?

Gebruik nogmaals bron 11.

- 2p 20 Leg uit dat het begrip **Heim ins Reich** bij deze bron past.

Doe dit door:

- eerst aan te geven wat met Heim ins Reich wordt bedoeld,
- en daarna aan te geven dat dit begrip bij de bron past.

Gebruik bron 12.

- 1p 21 Uit welk land kwam de regeringsleider die deze toespraak hield? En naar aanleiding van welke gebeurtenis hield hij deze toespraak?

	land	naar aanleiding van
A	Groot-Brittannië	de Conferentie van München
B	Groot-Brittannië	het tekenen van het niet-aanvalsverdrag
C	Sovjet-Unie	de Conferentie van München
D	Sovjet-Unie	het tekenen van het niet-aanvalsverdrag

De Tweede Wereldoorlog (1939-1945)

Gebruik bron 13.

- 1p 22 Onder welke naam staat de gebeurtenis bekend die in de bron wordt omschreven?

- 2p 23 Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Sinterklaas bij een intocht in 1941 begroet door de jongerenbeweging van de NSB. Sinterklaas was ook aanwezig bij een concert voor kinderen van Nederlanders die vrijwillig voor de nazi's vochten. Dit alles werd uitgezonden in het bioscoopjournaal.

Hieronder staan zes begrippen die gaan over Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog:

- 1 capitulatie
- 2 censuur
- 3 collaboratie
- 4 mobilisatie
- 5 persoonsbewijs
- 6 propaganda

→ Welke **twee** begrippen horen bij de tekst hierboven over de intocht van Sinterklaas? Schrijf alleen de nummers op.

Gebruik bron 14.

- 1p 24 Afbeelding 1 en 2 gaan over dezelfde gebeurtenis.
Welke gebeurtenis is dat?
A de aanval op Pearl Harbor
B de Blitzkrieg in Polen
C de invasie in Normandië
D de slag bij Stalingrad

Gebruik bron 15.

- 2p 25 Iemand beweert dat de man **fout** was in de oorlog. De echtgenote van de man is het daar niet mee eens. Zij vindt dat haar man **niet fout** was in de oorlog.
→ Geef voor beide standpunten een argument.
Doe het zo:
De man was fout, want ...
De man was niet fout, want ...

- 1p 26 In de loop van de Tweede Wereldoorlog werd in Nederland maar één politieke partij toegestaan.
→ Welk klassiek grondrecht werd daarmee geschonden?

Gebruik bron 16.

- 2p 27 Hieronder staan vier mogelijke redenen om onder te duiken:
1 deelname aan de Spoorwegstaking
2 gedwongen tewerkstelling
3 Joods zijn
4 verzetsdaden plegen
→ Geef per verhaal aan welke reden daarbij hoort. **Let op!** Een reden mag maar één keer worden gebruikt. Er blijft één reden over.
Doe het zo:
Bij verhaal a hoort reden ... (vul nummer in).
(enzovoort tot en met verhaal c)

Gebruik bron 17.

- 1p 28 Uit de bron blijkt dat Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog geen rechtsstaat meer was.
→ Geef een reden, met behulp van de bron, waarom Nederland toen geen rechtsstaat meer was.
Doe het zo:
Nederland was toen geen rechtsstaat meer, want ... (geef een reden met behulp van de bron).

Gebruik nogmaals bron 17.

- 1p **29** Twee beweringen over de Holocaust:
Bewering 1: de Holocaust was een onvoorbereide actie.
Bewering 2: de Holocaust was een zorgvuldig geplande actie.
→ Welke bewering is juist? Verklaar je keuze met behulp van de bron.
Doe het zo:
Bewering ... (kies uit: 1 of 2) is juist, want ... (geef een verklaring met behulp van de bron).

Gebruik bron 18.

- 1p **30** Welk begrip past bij de inhoud van de documentaire?
A dwangarbeid
B kampen
C nationalisme
D soevereiniteitsoverdracht

Door de tijd heen

- 1p **31** Hieronder staan drie gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog:
1 De Verenigde Staten gooien een atoombom op Hiroshima.
2 Duitsland geeft zich over.
3 Russische legers ontdekken vernietigingskampen in Polen.

Welke volgorde is juist, van vroeger naar later?

- A** 1, 2, 3
B 1, 3, 2
C 2, 1, 3
D 2, 3, 1
E 3, 1, 2
F 3, 2, 1

Gebruik bron 19.

- 2p **32** Op de kaarten zijn enkele landen donker afgebeeld.
→ Geef per kaart aan bij welk bondgenootschap de donkere landen horen.
Doe het zo:
Bij kaart 1 hoort het bondgenootschap ...
Bij kaart 2 hoort het bondgenootschap ...

Gebruik bron 20.

2p 33 Hieronder staan drie perioden:

periode a: 1942-1946

periode b: 1946-1950

periode c: vanaf 1950

Alle foto's gaan over Nederland en Indonesië in de tijd na 1942.

→ Geef per foto aan welke periode daarbij hoort. **Let op!** Een periode mag meer dan één keer gebruikt worden.

Doe het zo:

Foto 1 hoort bij periode ... (kies uit: a, b of c).

(enzovoort tot en met foto 6)

Europa en de wereld (1945-1989)

Gebruik bron 21.

1p 34 Twee jaar na deze toespraak wordt een organisatie opgericht.

Welke organisatie wordt bedoeld?

A EGKS

B EU

C NAVO

D VN

Gebruik bron 22.

1p 35 Dit bericht over de Hongaarse Opstand stond in een Nederlandse krant.

Een bericht met zo'n tekst kon toen niet in de Oostbloklanden worden gepubliceerd.

→ Geef een argument waarom dit bericht toen niet in de Oostbloklanden gepubliceerd kon worden.

Doe het zo:

Dit bericht kon toen niet in de Oostbloklanden gepubliceerd worden, omdat ... (geef een argument).

Gebruik nogmaals bron 22.

1p 36 Dit krantenbericht is geschreven naar aanleiding van de Hongaarse Opstand. Een andere gebeurtenis uit de Koude Oorlog is de Praagse Lente. Bij beide gebeurtenissen speelt de Sovjet-Unie een belangrijke rol.

→ Is er sprake van **continuïteit** of van **verandering** in de reactie van de Sovjet-Unie op beide gebeurtenissen? Verklaar je antwoord.

Doe het zo:

Er is sprake van ... (kies uit: continuïteit / verandering), want ... (geef verklaring).

Gebruik bron 23.

- 2p 37 Hieronder staan vijf beweringen:
De Dolle Mina's
- 1 wilden dat mannen meer huishoudelijke taken gingen doen.
  - 2 wilden dat vrouwen werden toegelaten op de universiteiten.
  - 3 wilden de aandacht vestigen op de ongelijke rechten van man en vrouw.
  - 4 wilden gelijk kiesrecht voor mannen en vrouwen.
  - 5 wilden met hun acties de aandacht van de media trekken.
- Welke **twee** beweringen passen bij de bron? Schrijf alleen de nummers op.

- 2p 38 In de jaren zestig van de vorige eeuw werd er gedemonstreerd voor het wettelijk recht op abortus. Dit leidde in 1970 tot het initiatiefwetsvoorstel voor een abortuswet. Pas in 1984 trad de wet officieel in werking.

Een invulopdracht:

- 1 De mensen die het initiatiefwetsvoorstel deden waren lid van de ... (**Eerste Kamer / Tweede Kamer / Provinciale Staten**).
- 2 Pas na goedkeuring door de ... (**Eerste Kamer / Tweede Kamer / regering**) kon de wet worden ondertekend.
- 3 Het staatshoofd dat deze wet ondertekende was ... (**Wilhelmina / Beatrix / Willem-Alexander**).

→ Maak de zinnen kloppend door telkens de juiste keuze te maken.

Doe het zo:

zin 1: ... (kies uit: Eerste Kamer / Tweede Kamer / Provinciale Staten).

zin 2: ... (kies uit: Eerste Kamer / Tweede Kamer / regering).

zin 3: ... (kies uit: Wilhelmina / Beatrix / Willem-Alexander).

Gebruik bron 24.

- 1p 39 In de bron is een ontwikkeling te zien.
Welk begrip past bij deze ontwikkeling?

- A amerikanisering
- B gastarbeiders
- C individualisering
- D overlegeconomie
- E wederopbouw

Gebruik bron 25.

- 2p 40 Leg uit wat er met de tekst op het spandoek rechts bedoeld wordt.

Doe dit door:

- eerst aan te geven welke oorlog bedoeld wordt met 'ná de oorlog',
- en daarna aan te geven welke internationale situatie mogelijk voor een nieuwe oorlog zou kunnen zorgen.

Door de tijd heen

2p 41 Hieronder staan drie leiders van de Sovjet-Unie:

- 1 Chroesjtsjov
- 2 Gorbatsjov
- 3 Stalin

Drie gebeurtenissen in Berlijn:

- a Blokkade van Berlijn
- b bouw van de Berlijnse Muur
- c val van de Berlijnse Muur

→ Neem het onderstaande schema over op je antwoordblad en zet de leiders en de gebeurtenissen bij de juiste periode. **Let op!** Schrijf alleen de nummers en de letters op.

periode	leider	gebeurtenis
1928-1953		
1953-1964		
1985-1991		

De nieuwe wereldorde (vanaf 1990)

1p 42 Begin 1990 vond de loting plaats voor het kwalificatietoernooi van het Europees Kampioenschap voetbal in 1992. Aan de loting deden de Duitse Democratische Republiek (DDR) en de Bondsrepubliek Duitsland (BRD) mee. In 1992 deed alleen het land Duitsland nog mee aan het Europees kampioenschap.

→ Welke politieke gebeurtenis zorgde voor deze verandering?

Gebruik bron 26.

1p 43 De herinnering gaat over een gebeurtenis op 1 januari 2002.

→ Over welke gebeurtenis gaat de herinnering?

1p 44 Sommige Nederlanders vinden dat Nederland het lidmaatschap van de EU moet opzeggen. Zij vinden dat de EU te veel invloed heeft op de Nederlandse wetgeving. Volgens hen zou de regering de Nederlanders moeten vragen wat zij vinden van het opzeggen van het lidmaatschap van de EU.

Welk begrip past bij het vragen naar de mening van de Nederlanders?

- A ontzuiling
- B poldermodel
- C referendum
- D verkiezing

Let op: de laatste vraag van dit examen staat op de volgende pagina.

Door de tijd heen

Gebruik bron 27.

2p 45 Hieronder staan zes begrippen die passen bij Nederland en de wereld in de periode na 1990:

- a internationaal terrorisme
- b multiculturele samenleving
- c oprichting van de Europese Unie
- d secularisatie
- e uitbreiding van de NAVO
- f uiteenvallen van de Sovjet-Unie

→ Noem per onderdeel uit de bron het begrip dat daarbij hoort. **Let op!**

Er blijven twee begrippen over.

Doe het zo:

Bij onderdeel 1 hoort begrip ... (vul letter in).

(enzovoort tot en met onderdeel 4)

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.